

Tanken om indførelse af samfundstjeneste er opstået på baggrund af mange års debat om frihedsstraffens placering i det strafferetlige sanktionssystem. Et kardinalpunkt i denne debat har været ønsket om at begrænse anvendelsen af frihedsberøvende foranstaltninger mest muligt.

Den 29. august 1975 nedsatte Justitsministeriet en arbejdsgruppe, der fik til opgave at pege på foranstaltninger, der ville være egnede til at videreføre en udvikling hen imod øget anvendelse af ikke-frihedsberøvende sanktioner. Arbejdsgruppens opgave afsluttedes med afgivelsen af betænkning nr. 806/1977, »Alternativer til frihedsstraf – et debatoplæg«. I betænkningen fremlægges og drøftes en række muligheder for at erstatte frihedsstraf med ikke-frihedsberøvende foranstaltninger dels inden for det allerede gældende sanktionssystem, dels ved indførelse af nye sanktioner: samfundstjeneste, fritidsfængsel (natfængsel og week-end fængsel), straftilsyn med mødepligt m.v.

Ved skrivelse af 22. november 1977 anmodede Justitsministeriet Straffelovrådet om en udtalelse om de muligheder for ændringer i sanktionssystemet, der var behandlet i arbejdsgruppens betænkning. Justitsministeriet anså det som et hovedspørgsmål at få gennemdrøftet mulighederne for en begrænsning af frihedsstraffens anvendelse. Straffelovrådet tilsluttede sig, at det var ønskeligt at gennemføre en yderligere begrænsning i anvendelsen af frihedsstraf.

Den 30. november 1979 nedsatte Straffelovrådet efter aftale med Justitsministeriet en arbejdsgruppe med repræsentanter for de berørte myndigheder. Arbejdsgruppen skulle overveje udformningen af en eventuel forsøgsordning med samfundstjeneste på grundlag af de gældende regler om betingede domme.

Den 25. september 1980 afgav arbejdsgruppen til Straffelovrådet en indstilling om forsøg med samfundstjeneste.

Der var i arbejdsgruppen enighed om, at straffelovens § 57 om tillægsvilkår i betingede domme giver tilstrækkelig hjemmel til i en betinget dom at betinge en strafudsættelse af, at den dømte udfører samfundstjeneste.

Det var arbejdsgruppens forslag, at anvendelsen af samfundstjeneste blev afgrænset til visse tilfælde, hvor der ellers ville være blevet idømt ubetinget frihedsstraf. Arbejdsgruppen gik ind for, at en dom med vilkår om samfundstjeneste i praksis skulle forudsætte samtykke fra den tiltaltes side.

Straffelovrådet tiltrådte i alt væsentligt de synspunkter, der havde fundet udtryk i arbejdsgruppens indstilling, og anbefalede, at der iværksattes en for-

søgsordning med samfundstjeneste i København efter retningslinierne i arbejdsgruppens indstilling.

Den 25. maj 1982 traf Folketinget i henhold til forslag fra justitsministeren beslutning om en forsøgsordning med samfundstjeneste. I Folketingets beslutning hed det, at forsøgsordningen skulle iværksættes »ved Københavns byret og ved retterne i Nordjyllands amt eller i et andet område uden for København«.

Forsøgsordningen skulle gennemføres på grundlag af straffelovens regler om betingede domme. I forsøgsområderne skulle domstolene i stedet for ubetinget frihedsstraf kunne idømme betinget dom med vilkår om, at den dømte i et omfang der fastsattes i dommen, udførte ulønnet samfundsnyttigt arbejde.

Ved Folketingets beslutning blev det præciseret, at der skulle gennemføres løbende systematiske undersøgelser af forsøgsordningens anvendelse og forløb, og at resultater heraf til sin tid skulle stilles til rådighed for Straffelovrådet. Det blev endvidere i beslutningen udtalt, at forsøgsordningen i øvrigt skulle gennemføres i overensstemmelse med indstillingen fra arbejdsgruppen under Straffelovrådet.

Forsøgsordningen blev påbegyndt i de to områder i henholdsvis september og december 1982.

Med tilslutning fra Folketingets Retsudvalg blev forsøgsordningen i december 1983 forlænget med forholdsvis yderligere et år. Baggrunden herfor var bl.a., at tilgangen af sager i begyndelsen af forsøgsperioden havde været relativt ringe, medens man senere havde kunnet konstatere en væsentlig stigning i antallet af sager.

Efter anbefaling fra Straffelovrådet traf justitsministeren den 24. maj 1984 med tilslutning fra Folketingets Retsudvalg bestemmelse om, at forsøgsordningen skulle udvides til at omfatte hele landet med virkning fra den 1. januar 1985.

I forbindelse med disse beslutninger om forlængelse og udvidelse af forsøgsordningen fremkom der ikke ændringer i retningslinierne for anvendelsen af samfundstjeneste.

I overensstemmelse med folketingsbeslutningen af 25. maj 1982 har Direktoratet for Kriminalforsorgen fra forsøgsordningens start foretaget en løbende opfølgning af ordningen ved en systematisk indsamling af oplysninger om de sager, i hvilke der blev rejst spørgsmål om anvendelse af samfundstjeneste.

Straffelovrådet har fra Direktoratet for Kriminalforsorgen modtaget to fyldige redegørelser for det indsamlede materiale og de indhøstede erfaringer. Den første »Kriminalforsorgens redegørelse for forsøgsordningen med samfundstjeneste« (marts 1987, Redegørelse I), indeholder den fyldigste beskrivelse